

Fraude

- Doelstelling aanpak horizontale fraude ruimschoots gehaald.
- Aanpak witwassen en corruptie versterkt.
- Intensieve publiek-private samenwerking.

Foto: Loes van der Meer

Fraude is op het eerste gezicht onzichtbaar, maar raakt uiteindelijk iedereen. Soms zijn er directe slachtoffers, zoals bij beleggingsfraude of faillissementsfraude. Bij andere fraudevormen zijn de slachtoffers minder snel zichtbaar en komt de rekening terecht bij de belastingbetaler, de aandeelhouder, de consument of de verzekeringnemer. Fraude is berekenende criminaliteit, waarbij complexe constructies worden opgezet om crimineel gedrag te verhullen. Daarbij wordt gebruik gemaakt van dezelfde instituties, adviseurs, dienstverleners en constructies als gewone burgers en bedrijven. Criminelen zijn creatief in het vinden van mazen in de wet en kwetsbaarheden in werkprocessen. Zij maken misbruik van het vertrouwen waarop het functioneren van de samenleving is gestoeld. Fraude verstoort de werking van de economie, tast de integriteit van het handelsverkeer aan en ontwricht de samenleving.

Aanpak en rol van het OM

Fraude kent vele vormen. Bij fraude met overheidsgeld spreken we over verticale fraude. Als burgers of bedrijven het slachtoffer zijn, heet dat horizontale fraude. Ongeacht de vorm, ligt de sleutel tot een succesvolle aanpak in samenwerking. Een voorbeeld daarvan is de rijksbrede aanpak van fraude, waarin een groot aantal overheidspartners samenwerkt om fraude met overheidsgeld te bestrijden. In het kader van deze aanpak heeft het OM in 2016 meegewerkt aan verschillende projecten, zoals de subjectgerichte aanpak van beroepsfraudeurs door het structureel samenvoegen van informatie uit verschillende overheidssystemen.

Onderdeel van de witwasaanpak is de meldingsplicht van instellingen genoemd in de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (WWFT). Deze zogenoemde poortwachters, zoals banken, andere financiële instellingen, notarissen, accountants en belastingadviseurs, zijn onmisbaar in de

aanpak van witwassen en daarom is het van belang dat zij hun verplichtingen in het kader van de WWFT nakomen. Het niet naleven van de regels werkt ondermijndend en concurrentievervalsend. Daarom participeert het OM in het Niet-Melders project. Dat is een gezamenlijk project van het Anti Money Laundering Centre (AMLC) van de FIOD, de Landelijke Eenheid van de Nationale Politie, de Financial Intelligence Unit Nederland (FIU-NL), het Bureau Financieel Toezicht (BFT), de Belastingdienst en De Nederlandsche Bank (DNB). Het OM pakt in het kader van dit project strafzaken thematisch op. Doel is om de branche beter aan zijn verplichtingen in het kader van witwasbestrijding te laten voldoen. De aanpak heeft bijvoorbeeld geleid tot betere samenwerking in de keten van meldingsplichtigen, toezichthouders, FIU, politie en OM. Ook heeft de aanpak geleid tot significant meer en betere meldingen van ongebruikelijke transacties bij de FIU.

Gevangenisstraf voor fraude bij goed doel

Op 15 december 2016 veroordeelt de rechtbank Amsterdam een voormalig bestuurslid van stichting The Quality of Life Gala tot een gevangenisstraf van 3 jaar, waarvan 6 maanden voorwaardelijk. Ook moet hij ruim 1 miljoen euro schadevergoeding betalen. Eerder had de officier van justitie 3,5 jaar celstraf geëist. Een medeverdachte wordt conform de strafeis veroordeeld tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van drie maanden en een taakstraf van 240 uur. Hij was penningmeester van de stichting.

Het bestuurslid is schuldig aan een aaneenschakeling van frauduleuze activiteiten. In anderhalf jaar tijd haalt hij 650 duizend euro van de bankrekening van de stichting, die zich inzet voor onderzoek naar kinderkanker. Om dit voor elkaar te krijgen, vervalst hij meerdere documenten. Hierbij krijgt hij hulp van de penningmeester. Met het geld lost het bestuurslid privéschulden af en doet hij privéuitgaven. Tegelijkertijd weet de man ook ABN AMRO, zijn toenmalige werkgever American Express en twee ondernemers op te lichten. Het geld dat hem dit oplevert, gebruikt hij onder andere om een deel van het verduisterde geld van The Quality of Life Gala terug te betalen. In totaal fraudeert de man voor een bedrag van 2,7 miljoen euro. De man benadeelt niet alleen de stichting en de andere gedupeerden financieel, maar beschaamt ook het vertrouwen van de donateurs van The Quality of Life Gala ernstig. Door de ophef is de stichting inmiddels opgeheven, waardoor er minder geld beschikbaar is voor onderzoek naar kinderkanker.

Het OM heeft, samen met de Rijksrecherche en de FIOD, meer aandacht gegeven aan de bestrijding van de aantasting van de integriteit en corruptie in de (semi)overheid en het bedrijfsleven. Vanaf 2018 zal structureel 20 miljoen euro worden geïnvesteerd in versterking van de FIOD en het OM op de terreinen van witwassen en corruptiebestrijding. Om de corruptiebestrijding structureel vorm te geven, heeft de FIOD in 2016 het Anti Corruptie Centrum (ACC) ingesteld. Binnen het OM is in 2016 gestart met de inrichting van een themateam corruptie. Dat themateam is verantwoordelijk voor de coördinatie van de strafrechtelijke aanpak van corruptie, vervult namens het OM de loketfunctie voor de (inter)nationale netwerkpartners en oefent namens het OM het gezag uit over de strafrechtelijke onderzoeken die door het ACC worden uitgevoerd.

Publiek-private samenwerking vormt een belangrijk onderdeel van de aanpak van horizontale fraude. Het OM werkt onder meer samen met de bancaire sector, de verzekeringsbranche, faillissementscuratoren, sportbonden en aanbieders van online marktplaatsen. Uitgangspunt is dat de mogelijkheden van elke partner om fraude te voorkomen en tegen fraude op te treden op elkaar worden afgestemd. Het strafrecht vervult veelal de rol van stok achter de deur bij andere maatregelen. Daarnaast wordt het strafrecht ingezet om criminele fenomenen bloot te leggen die anders onzichtbaar blijven. In het kader van de samenwerking vent het OM ook de lessen uit de strafzaken uit. Bijvoorbeeld door vertegenwoordigers van een bepaalde branche of sector uit te nodigen voor (thema)zittingen waarop zaken worden behandeld die de werking van bepaalde fraudes illustreren.

Voor fraude geldt bij uitstek dat vaak geen sprake is van directe slachtoffers. Van dergelijke criminaliteit wordt beperkt aangifte gedaan. Het signaleren van fraude vraagt het actief daarnaar op zoek zijn. Vanuit de praktijk van opsporing, intelligence en vervolging bestaat de indruk dat slechts een gering deel in beeld. Op dit moment is sprake van een onaanvaardbaar handhavingstekort. Om meer fraude in beeld te krijgen, is meer gespecialiseerde opsporingscapaciteit nodig.

Doelstellingen en resultaten

In de Veiligheidsagenda is afgesproken dat de regionale eenheden van de politie in 2016 1.600 horizontale fraudezaken zou aanleveren bij het OM. Met een instroom van 2.780 zaken is dat aantal ruimschoots gehaald.

Naast de regionale politie-eenheden, leverden de Landelijke Eenheid en andere opsporingsdiensten nog 536 verdachten van horizontale fraude bij het OM aan. Dat brengt het totaal op 3.316 ingestroomde horizontale fraudezaken. Qua aantallen zijn de prestaties goed. Wel zal meer moeten worden ingezet op het selecteren van zaken met hoog maatschappelijk rendement. Daarvoor is meer financieel-economische expertise en capaciteit in de opsporing hard nodig. Ook gerichte weging en selectie van zaken – waar mogelijk in publiek-private samenwerking – kunnen daar een belangrijke rol in vervullen. ●